

vitásához és az egyházi földek szántásához-vetéséhez; csak a belsőemberek gabonájának a behordása után hordhatják a sajátjukat a hívek.¹⁰

Simon Mihály részt vett az unitáriusok védelmi intézkedéseiben az ellenreformációval szemben. Az unitárius főurak az egyház és a kolozsvári főiskola megmentése érdekében 1718-ban Kolozsvárt tanácskoztak és egy tervezetet készítettek a tennivalókról. Ennek eredményeként ápr. 8-án felhívást bocsátottak ki, melyben a főiskola fenntartása érdekében adakozásra szólították fel az egyházközségeket és ezeknek híveit, nehogy — amint írják — „a kűtfő obstruálódván, a folyamok kiszáradjanak“. Ugyanakkor az egyház élére a püspök mellé Biró Sámuel és Simon Mihályt főgondnoknak választották. Az egyházkörökben pedig az esperek mellé felügyelő gondnokokat jelöltek ki. A világi főuraknak ez a lépése új korszak kezdetét jelentette egyházunk történetében: a világi elem bekapcsolódása az egyház vezetésébe és közös munkája a püspökkel és lelkészekkel a főiskola és egyház megtartása végett.

Az 1715 jún. 26-i Konzisztórium leirat Simon Mihály „istenházához való szorgalmatos hűségét és buzgóságát“ emeli ki. Indokolt volt a világi unitáriusok döntése, amikor a magas állami tisztséget betöltő és köztiszteletnek örvendő Simon Mihályt választották meg főgondnoknak. 1718-tól haláláig töltötte be ezt a nehéz és felelősségteljes hivatalt. Hivatali és társadalmi kapcsolatainak felhasználásával minden lehetőt megtett egyháza érdekében. Látványos eredményeket nem érhetett el, de ez nem az ő ügyszeretetésén és buzgóságán múlt. Nehéz időben szolgálta egyházát, ahogy lehetett; hittestvéreinek példát mutatott hitűségben és áldozatkészségben.

JEGYZETEK

¹ Régi iratok csomója, 1. sz. irat, a szőkefalvi unitárius egyházközség levéltára.

² Kővári László: *A dézsfalvi Simonok*. KerMagv XXXIII /1898/301.

³ A marosvásárhelyi Teleki Tékában 0—34698 sz. alatt található kalendárium tartalmazza Simon János naplóját.

⁴ Koncz József: *Adalékok dézsfalvi Simon Mihály életrajzához*. KerMagv XXXVII /1902/197.

⁵ S. Sebestyén Mihály: *A tisztségviselőkről*, kéziratban összeállított gyűjteményéből kaptam ezt az adatot.

⁶ Koncz J.: i.m. 194—195.

⁷ Uo.

⁸ Uo.

⁹ Kővári L.: i.m. 301

¹⁰ Koncz József: *Dézsfalvi nemesek egyházi adója*. KerMagv XXXVII /1902/ 328—331.

Dr. FAZAKAS MIKLÓS

A HÁZASSÁG VÉDELMEBEN

Vita tárgyát képezi a házasság mibenléte: pusztá szerződés-e vagy azt felülmúló erkölcsi intézmény. Hit- és életfelfogásunkból következik, hogy mi szerződésnél sokkal többnek, életre szóló fogadalomnak tekint-

jük a házasságot. Alapja a tiszta szeretet, célja a felek boldogsága, egészséges szervezetű és szellemű gyermekek léte és felnevelése; anyagi alapját a házastársak fizikai, szellemi munkája képezi. A házasság megszűnteti a férfi és a nő előző független életét és létrehozza kettőjük egységes közös életét, melynek megtartó ereje a közös akarat, közös cél és a családi otthon.

Felbontható-e a házasság? „Pacta sunt servanda” — az egyezés betartandó — mondja a római jog, és számtalan törvény ismétli azóta. Ez a jogszabály fokozott mértékben vonatkozik a házasságra, melynek tárgya a házastársak egész élete, közvetve a társadalom léte.

A gyakorlatban talákoztam egy olyan esettel, amikor a hibás férj, ártatlan felesége elleni válóperének elutasítása után, hat év múlva újból válást kért, és a tárgyalóterembe magával hozta új élettársát is öt kis gyermekével, akikkel együtt mintaszerű családi életet élt. A terem egyik sarkában állt egyedül az ártatlan feleség, a másik sarkában a vétkes fél, mögötte az öt ártatlan gyermek, kik apát, családot igényeltek és jövőt kértek maguknak a törvénytől, a társadalomtól.

A családi életközösség felbontása beláthatatlan következményekkel járhat. Ki tudná felmérni a kiskorú gyermek fájdalmát, akitől a bírő megkérdezi: kivel akar maradni, apjával vagy anyjával? A gyermek válasza: mindkettővel! Ez pedig éppen a szülők miatt lehetetlen. A gyermek megkapta már élete kezdetén s éppen szüleitől élete első nagy csapását, melynek következményeit egész életén át hordozza. Lehet-e az életnek visszasabb esete, mint amikor maga a szülő semmisíti meg gyermekének jövőjét? Ki tudna belátni a szülői lélekbe, ha a megkérdezett gyermek a másik szülőt, rendszerint az anyát választja. A választás pillanatában már szakadoznak a szülő és gyermek közötti összekötő szálak is, miután a házastársak között már széttépődtek. Ki a felelős, ha az egyik szülő hiányában vagy egy mostoha szülő magatartása miatt a gyermeki lélek meginog, családi nevelés hiányában rossz útra téved és derékba törik élete? Milyen szomorú családi visszasságot mutat válás után az új házastársak egymás közötti ilyen megjegyzései: a „te gyermeked”, az „én gyermekem” és a „mi gyermekünk”. Mit érezhet egy félreállott szülő pl., ha gyermeke esküvőjén nem lehet jelen, mert a másik szülő is ott van, vagy gyermeke koporsóját nem követheti elsőként, mert a másik szülő ott áll a koporsó mögött?

A bírók élettapasztalataik alapján helyesen mondhatják az előttük álló válófeleknek: — fiatal házastársak esetén — miért kötöttek házasságot, ha máris válást kérnek? Életük közepénél tartóknak, hogy ha életük felét leélték, miért nem élhetik le együtt a másik felét is. A fehérhajú házastársaknak pedig tanácsolhatják, hogy forduljanak orvoshoz, ha egy hosszú családi élet után válni akarnak.

A válási okok keletkezésük szempontjából lehetnek még házasságkötés előttiék vagy azutániak. Gyakoriságuk szerint lényegeseknek mutatkoznak az alábbi okok.

a) Érdekházasság, melyet kezdettől fogva kilátástalanná tesz a valamilyen érdek. Vannak, akik ilyen módon cserélnek állampolgárságot és lakóhelyet, vagy lesznek zártvárosok lakói. Az érdek megvalósítása után válóperi ítélet fejezi be a formális házasságot.

b) Akarathányos házasság ott keletkezik, ahol a szülők akaratukat rákényszerítik a fiatalokra. Az így létesült házasság, a fiatalok akaratának

önállóvá erősödése után, válásban bosszulja meg a helytelen szülői eljárást.

c) Elsietett, felületes házasság, rövid futólagos ismeretség után iétesül. A tartós házasság feltételeinek hiánya rövid idő múlva a váláshoz vezet.

d) Komolytalan házasság, midőn a házastársak a házasság megkötése után egymásnak hátat fordítanak és legközelebbi találkozásuk a bíróságon van a válás érdekében.

A házasságkötés utáni okok nevezhetők valódi válóokoknak, melyeket a rövidebb vagy hosszabb együttélés vált ki. A gyakoribb okok:

A) Hűtlenség. Sokféle kiváltó oka lehet: megfelelő nevelés hiánya, az egyik fél erkölcsi kilengései, melyre mintegy megtorlásként a másik fél is hűtlenséggel felel; összebarátkozás a munkahelyen az együttdolgozó munkatárssal; a családi otthon feledése hosszabb-rövidebb különélés, munkahely, betegség stb. miatt.

B) Tettlegesség — durvaság. Ha idegenek jelenlétében történik, a törvény bünteti; ha családi körben, szégyenből az eset nem kerül büntető eljárás alá. Súlyosabb büntetést jelent viszont a család belső életére, a gyermekek lelki világára.

C) Részegség. A leggyakoribb válókok közé tartozik. Következményeiben túllép a szűk családi érdekeltségen. Az ital ugyanis rombolja a szervezetet, a betegségek melegágya, a munkateljesítményt csökkenti, a család anyagi alapját aláássa, munkakerüléshez, végkimenetelében pedig zülléshez vezet.

D) Műveltség különbség. Társadalmunk egyik értékes sajátossága az önképzés, továbbtanulás, szakképesítés, diplomaszerezés lehetősége, korra való tekintet nélkül, esti és éjszakai munka által. Ha ritkán is, de megtörtént, hogy a diplomához jutott házastárs lenézi a tovább nem tanult, magát nem képező házastársát, aki esetleg éppen a gyermekek nevelése, tanuló házastársának segítése végett mondott le az önképzésről.

E) Indokolatlan elhagyás. Rendszerint csak látszólag indokolatlan. Füstje minden háznak van — mondja a közmondás. Ha rejtve is, de valahol létezik egy ok, mely azután felszínre kerül sértő szavakban, veszekedésekben, családi gondokban, idegfeszültség okozta elkülönülésben; mindezek végül is a házastársat a család elhagyására indítják.

F) A válóokokkal kapcsolatban megjegyezni kívánjuk, hogy a családban elkövetett hibák miatt nincs létjogosultsága a kompenzáció elvének. A kiegyenlítődé és viszonyosság alapján nem lehet így gondolkozni: ha te durva vagy én is az leszek, ha te nem törödsz a gyermekekkel, én sem törődöm, ha te iszákos vagy, én is azzá válok, ha te hűtlen vagy, én is a hűtlenség útjára lépek. Az ilyen elgondolás csak siettet a házasság felbomlását.

A házasság védelme mindannyiunk erkölcsi kötelessége. A közigazgatási, büntető és polgári törvények egységesen védik a család intézményét. Jogrendszerünkben külön törvény van, mely a család életét átfogja körkörös védelemmel, mely szerint a házasság érvényességéhez nagykorúságot, egészséges szervezetet, szabad akaratú hozzájárulást és ünnepléses formához való kötöttséget ír elő. Ugyanakkor a válást a lehetetlenné vált élet kivételére szorítja le. A világi törvényhez igazodik az egyházi eskü, a házasságkötés lelkileg meghatározó és emlékezetes pillanata, főképpen ha az a templomban történik.

Az egyén és a társadalom minden erejének össze kell fognia és örködni a házasság felett, hogy a család tagjainak boldog életét és a társadalom fennmaradását biztosítsák. S ha mégis válóokok jelentkeznek, ezeknek megelőzése és kiküszöbölése érdekében embertársi és állampolgári kötelessége a családtagnak, rokonnak, jóbarátnak, munkatársnak, közvéleménynek és törvényhozónak: siessenek az egyensúlyában megrendült család segítségére és kövessenek el mindent a válság leküzdése, a bizalom, a békés együttélés és munkálkodás helyreállítása érdekében.

A házasság tartóssága és a családi élet védelméért sokat tehet az egyház. Az unitárius egyház szervezeti szabályzata a lelkész feladatává teszi, hogy „igyekezzék a viszálykodó házastársakat békéltetni, s a házasság könnyelmű felbontását atyai jóindulattal és tanáccsal lehetőleg megakadályozni“ (61. §). Napjaink közös kötelessége és emberi hivatása: védeni a házasságot és támogatni a családot, hogy minél teljesebben betölthesse társadalmi szolgálatát.